

Abstrakt

Bakalářská práce sleduje, jaké podoby a funkce nabývá v sociálních vědách proces operacionalizace v závislosti na přijatých filozoficko-vědních předpokladech. Ukazuje, že problém operacionalizace se historicky formoval na základech logického empirismu, a ačkoli byly výchozí momenty tohoto směru odmítnuty, jeho stopy jsou v některých přístupech k operacionalizaci dosud patrné. Jako rámec pro tvorbu operacionálních definic umožňující odstup od přetrvávajících prvků logického empirismu jsou nabídnuty metodologické podněty plynoucí z realistické filosofie vědy.

První kapitola poukazuje na relativně nižší rozpracovanost problematiky operacionalizace v současné obecné metodologii sociálních věd a snaží se podat přehled možných vysvětlení, proč se tématu nedostalo více pozornosti. Následně je krátce představeno obecně přijímané modelové schéma operacionalizace a nastíněny pohledy na oblasti jejího využití. Vyjasnění filozoficko-vědních východisek operacionalizace, které se odehrává v dalších částech, tak má za cíl pomoci osvětlit, proč se v rámci obecné metodologie jedná o problém relativně málo rozpracovaný, a zejména dát pevnější základ pro porozumění různým možným obsahům obecného schématu operacionalizace a přístupům k její povaze a využití.

Druhá kapitola zachycuje rozvoj problematiky operacionalizace v souvislosti s myšlenkami logického empirismu a popisuje, v jakých formách lze jeho přetrvávající působení rozeznat. V návaznosti charakterizuje základní tvrzení realistické filosofie vědy a shrnuje náměty, které z ní pro provádění operacionalizace plynou. V hlavních bodech nastiňuje podobu procesu operacionalizace stavící na realistických východiskách a ukazuje, jak umožňuje překonat projevy logického empirismu. Třetí kapitola rozebírá vybrané koncepce spjaté s otázkou operacionalizace a ukazuje, jak se v nich promítají vlivy filozoficko-vědních orientací. Na jednotlivých přístupech si všímá prvků vědeckého realismu a logického empirismu a upozorňuje rovněž na jejich prolínání. Sleduje tak, jak přijatá východiska utvářejí pohled na obsah procesu operacionalizace, jeho problémy a strategie jejich řešení.

Klíčová slova

operacionalizace, sociální vědy, logický empirismus, realistická filosofie vědy